

לקוטי תורה

עם ביאורי

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ

פרשת פנחס

תשפ"ד

ד"ה "וירד הגבול" (ב)

לקוטי תורה מסעי, דף צד עמודה א

לומדים יקרים,

השבוע מתפרסם חלקו השני של ביאור הרב לד"ה "וירד הגבול" לפרשת מסעי, ובשבוע הבא יתפרסם בעז"ה חלקו השלישי והאחרון. נזכיר כי אין חובה ללמוד את השיעורים הקודמים בכדי להבין את הנאמר כאן, אם כי בוודאי שעל ידי כך מתקבלת תמונה שלמה ובהירה יותר של העניין.

תוכן העניינים

- 3..... התכללות המידות
- 12..... שורש גבולי האלכסון הוא מלמעלה-מעלה
- 14..... אהבה בתענוגים
- 17..... אהבה שלא על פי השגה

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת אחי האהוב ינון פליישמן, שנפל במלחמה

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

מורנו ורבנו הגדול אשר מימיו אנו שותים

הרב עדין בן אברהם משה אבן ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל

להקדשת החוברות לעילוי נשמת יקיריכם התקשרו: 052-886-8823

והטעם שנקרא בשם גבולים ותחומים. כי הנה ענין י"ב גבולים האלו הם בחינת התכללות השש קצוות, שהם הששה מדות חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד, כשמתכללים זה עם זה כמו התכללות החסדים בגבורות, או התכללות גבורה בנצח כו', או התכללות הקוין. כי חכמה חסד נצח קו ימין, ובינה גבורה הוד קו שמאל, והתכללותן הוא על ידי גבולי אלכסון כו'.

אלכסון כו'. שנים עשר גבולי האלכסון יוצרים קשרים חדשים בין הספירות, שבמבנים אחרים שלהם אינם קיימים. ישנן ספירות שבמבנים אחרים אין ביניהם קשר, ובמבנה זה הן מתחברות ונכללות זו בזו.

התכללות הספירות היא עניין יצירת הקשר שבין ספירות שונות. אפשר לדבר על חסד שהוא מהות מסוימת לעצמה, ואפשר לדבר גם על גבורה, שהיא מהות אחרת. מה קורה שחסד וגבורה משיקים אחד לשני באיזשהו אופן? נוצרת מתוכם איזושהי הוויה אמצעית, שכוללת בתוכה גם חסד וגם גבורה.

לחיבור הזה יכולים להיות כמה אופנים, וכבר הזכרתי שיש למשל הבדל בין התכללות של גבורה שבחסד לבין התכללות של חסד שבגבורה: שניהם התכללות של חסד וגבורה אך בשני אופנים שונים, וההבדל הוא בשאלה מהו המקיף ומהו המוקף. אפשר להגדיר שגבורה שבחסד זה כמו "חוסך שבטו שונא בנו" (משלי יג, כד): המגמה היא החסד על פי שהאמצעי הוא גבורה, ובשביל לקיים את אהבת הבן צריך להשתמש בשבט. חסד שבגבורה זה בדיוק ההפך מזה: כיון שאני לא סובל מישהו אני מתנהג איתו ברוחב לב, ואני אומר לו 'לך לדרכך לשלום', מפני שאינני רוצה לדבר איתו.

בתחילת המאמר אדמו"ר הזקן דיבר על שני סוגי עבודות: עבודה שהיא בבחינת ארץ כנען, שהיא עבודה של העלאת הדברים מלמטה למעלה ושהיא מושפעת מהמתרחש בעולם הזה, ועבודה שהיא בבחינת ארץ ישראל, ושהיא עבודה שמבוססת על אהבה שיורדת מלמעלה למטה. לאחר מכן המאמר עבר לעסוק ב"ב גבולי אלכסון, שהם למעשה צירופים שונים של המידות שיוצרים עולמות חדשים. בחלק זה של הביאור, למעשה ממשיכים לעסוק באותם העניינים ולבאר אותם.

התכללות המידות

והטעם שנקרא בשם גבולים ותחומים. כעת כבר לא מדובר על הגבול במשמעות הגיאוגרפית שלו, אלא מדובר על גבולי האלכסון שהם מהויות עליונות. מה מהותן של המהויות הללו? מה הם גבולי האלכסון? מה משמעות היותם תחומים? כי הנה ענין י"ב גבולים האלו הם בחינת התכללות השש קצוות, שהם הששה מדות חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד, כשמתכללים זה עם זה כמו התכללות החסדים בגבורות, או התכללות גבורה בנצח כו', או התכללות הקוין. כי חכמה חסד נצח קו ימין, ובינה גבורה הוד קו שמאל, והתכללותן הוא על ידי גבולי

והתכללות זו אינה בעצם האור כי האור הוא אור פשוט, אלא הוא על ידי התלבשות האורות בכלים, שעל ידי זה נתלבש חסד בגבורה או בנצח כו', כפי סדר ההנהגה.

שבמובן מסוים החסד והגבורה ממתנים אחד את השני, ויוצרים צורות ממוצעות. אמנם גם מרחב של שלשה ממדים לא מאפשר ליצור את כל החיבורים האפשריים בין הספירות השונות, אבל בכל אופן שנים עשר גבולי האלכסון יוצרים צורות חדשות ויחסים חדשים של התחברות בין הספירות השונות. למשל, יש דבר שקוראים לו 'התכללות' – של קו מסוים בקו אחר. באופן זה הספירות אינן בנויות אחת אחרי השנייה או אחת אל מול השנייה, אלא הן בנויות מקווים המקשרים בין קבוצת ספירות: למשל קו הימין, הכולל בתוכו את ספירת החכמה, החסד, והנצח, וקו השמאל הכולל בתוכו את ספירת הבינה הגבורה וההוד. שני קווים אלו הם קווים נבדלים, והיכולת שלהם להתכלל ולהיפגש היא על ידי גבולי האלכסון. גבולי האלכסון מאפשרים התכללות יותר שלמה של ספירות זו בזו. גבולי האלכסון, יוצרת מהות שהיא באמת 'צפונית-מזרחית': לא רק פינה, אלא קו שלם שכל כולו צפונית מזרחית. אם מביאים לכל ספירה את הקו שלה או את הנקודה שלה, מקבלים 'צפונית-רומית', 'צפונית-תחתית', 'צפונית-מזרחית', ו- 'צפונית-מערבית', וכולם קווים בעלי משמעות. זאת אומרת שנוצרות כאן מערכות יחסים יותר מורכבות השייכות להתכללות המידות. מבחינה זו יוצא שגבולי האלכסון הם תוצרים של ספירות היסוד: ספירות

אחד התיאורים היפים של הרבי מקוצק הוא, שהוא שואל: מהי הקללה של הנחש? אמנם קיצצו לו את הרגליים, אך במה ששייך לפרנסה הוא לכאורה קיבל כל מה שצריך: "עפר תאכל כל ימי חיך" (בראשית ג, יד). הוא לא צריך לעבוד, יש לו הכל מוכן והוא לא צריך ללכת ולחפש אוכל. אך על זה אמר הרבי מקוצק שזה בדיוק העונש שלו: הקב"ה אומר לו: 'קח לך את כל האוכל שאתה רוצה כדי שלעולם לא תצטרך לפנות אלי בבקשות, ואני לא אצטרך לענות לך'. זהו בעצם הגירוש המוחלט, וזוהי דוגמה ל-'חסד שבגבורה', שצורתו בחסד אך תוכנו גבורה.

יש תופעה שקורית בהרבה משפחות טובות, שההורים לא סובלים את ילדיהם, ולכן הם נותנים להם את כל דמי הכיס, את המכונית ואת הכרטיסים לכל מקום, ובלבד שלא יראו אותם בבית. סיפר לי מישהו שכשהיה ילד היה כל כך לא סימפטי, שבכל פעם שהוריו – שהיו אנשים מכובדים פה במדינה היו עושים איזושהי מסיבה, הם היו משלמים לו כדי שלא יהיה בבית בזמן המסיבה. זוהי גם כן דוגמא של חסד שבגבורה: הילד לכאורה מקבל, אבל הקבלה הזו היא לא ביטוי של אהבה אלא ביטוי לריחוק; היא ההפך הגמור מאהבה.

יש צירופים כיוצא בזה של ספירות, ויש גם צירופים אחרים, של חסד שבגבורה

למידת הגבורה. אלא שהזוג הזה הוא לאמיתו של דבר לא זוג זהה: על אף ששניהם שייכים לאותו קו יסוד, בתוך זה אפשר להראות שגם להם יש מיזוג ידוע של חסד וגבורה, אך לא באותו אופן ובאותן פרופורציות, וכל אחד מהם פועל באופן אחר.

גם למשל יוסף ובנימין הם מעין זוג לעניין הזה, הם מהות אחת: למשל בספרי הקבלה, בלי קשר למפה הכללית של סדר הספירות, מדובר עליהם בתור צדיק עליון וצדיק תחתון. בנימין הוא מעין יוסף קטן, הוא סוג של השלמה. בנקודת הראשית שלהם, יוסף ובנימין הם בעצם מהות שלמה אחת. לדוגמה בעלמא: ליוסף ובנימין יחד יש בדיוק שנים עשר בנינים; זאת אומרת שהם מהווים יחידה שלמה בתוך המערך של האב והבנים ושל מה שעולה מתוכה. אבל מערך זה הוא דווקא על ידי הצירוף שיש ביניהם, כאשר הם משלימים זה את זה, שהרי יוסף ובנימין מתחלקים גם הם לשתי דרכים שונות.

אם כן, חלוקת השבטים היא חלוקה כלל לא פשוטה. אברהם הוא הספירה עצמה; הוא מהות בעלת אופי בהיר בהרבה, מאשר למשל יששכר. השבטים הם לא כל כך בהירים במדרגתם, מפני שהם שייכים לגבולי האלכסון: הם מצד אחד המסקנות, ומהצד השני הם התכללויות של מידות שונות.

והתכללות זו אינה בעצם האור כי האור הוא אור פשוט, אלא הוא על ידי התלבשות האורות בכלים, שעל ידי זה נתלבש חסד בגבורה או בנצח כו', כפי סדר ההנהגה. כאשר מדובר על

היסוד הן המהות הבסיסית, ושנים עשר גבולי אלכסון הם גם חיבורים וצירופים מיוחדים של הספירות הללו. זאת אומרת שמצד אחד גבולי האלכסון אינם בסיסיים באותה מידה כמו ספירות היסוד, אבל מצד שני הם יוצרים חוויות חדשות.

מכאן מגיע הקשר, ואדמו"ר הזקן מיד יגע בזה, לעניין של השבטים. השבטים מצד אחד הם גבולי אלכסון, זאת אומרת שהם יוצרים מציאויות שאינן בסיסיות כמו האבות או שבעת הרועים, שהם קווי יסוד, אלא הם מציאויות משניות. הם לא נמצאים בדרגה ראשונית כמו הוויות היסוד, אלא כשבטים, זאת אומרת הם הוויות משניות, משום שהם בעצם הרכבות שונות של ההוויות היסודיות. זה כמו למשל היחס בין אלמנטים לתרכובות בכימיה: האלמנטים הם בסיסיים, הם היסודות, והתרכובות הן מערכות שמצרפות את היסודות הללו בדרכים שונות. מכיוון שיש להם את האפשרות לצרף את אותם הדברים גם ביותר מדרך אחת, על ידי כך נוצר עולם רב גוני. אבל חלק מהעניין הזה נובע מכך שאלה תוצרים, הוויות שניות – וזהו מעמד השבטים כלפי האבות.

אפשר למשל להראות שאצל השבטים יש סוגים של זוגות. אפשר לצרף אותם, אמנם לא את כולם, אך הרי אחדים מהם מצטרפים יפה מאוד לזוגות שיש להם אופי דומה. לפעמים האופי הזה עובר שינויים, כיוון שכל אחד מהם הוא הוויה לחוד, אך האופי הכללי דומה. למשל, אחד התיאורים שיש לנו לזוג אחד בולט כזה הוא של שמעון ולוי, שהם זוג ששייך

והנה, הכלים הם מגבילים את האור, שהאור נגבל בכלי: הן מצד שהאור הוא אור פשוט ונגבל בכלי להיות מחייה ומהוה כלי החסד, אם כן הכלי מגבילתו, הן שהאור הוא בחינת אין סוף והכלי מגבלת להיות ההשפעה בבחינת גבול. וכיון שעיקר התכללות זו להיות נעשה י"ב בחינות הוא על ידי התלבשות האורות בכלים דוקא, דאילו האור מצד עצמו הוא אור פשוט כו', לכן נקראים י"ב גבולים או י"ב תחומין, היינו הגבלות – שהאור נגבל בכלים ומתכללים לי"ב גבולים, י"ב תחומין.

כאלו; למשל, לא ניתן להשתמש באש כדי לקרר את עצמי. אבל עכשיו קל יותר להבין מה זה 'אור פשוט', במובן זה שיש מקור אחד שהוא סתמי.

האור הזה הוא פשוט לא רק במובן הזה שהוא לא מתחלק, אלא שבמובן מסוים הוא אפילו לא מתייחס לכלים שלו. אפשר להגיד לגבי האור בעצמו שהוא לא מחמם ולא מקרר, הוא לא מאיר ולא עושה שום דבר אחר – אלא הוא רק נמצא במציאות. גם כשפיזיקאים יושבים ומדברים על זה, נשמע שהם מדברים על דברים יותר סתומים מאשר מי שמדבר על ספרות. כל מי שלומד על הדברים האלה יודע שיש שדות אלקטרומגנטיים – אבל להסביר מה הם בדיוק ועל מה מדובר, כבר לא כל כך נכנסים לכל ההסברים. כלומר זו ממש אותה דרך דיבור כמו לדבר על האור הפשוט: מדברים על שדות אלקטרומגנטיים, על התנועה שלהם ועל הפעולה שלהם – בלי שיגידו לנו איזשהו דבר מסוים עליהם עצמם.

מנקודה מסוימת והלאה אפשר לבדוק כל מכשיר חשמלי ולהבין מה בדיוק קורה לו; אך ההגדרה של הכח הפשוט של החשמל, הכח שמצוי עוד לפני הדברים שאנחנו יודעים להגדיר – הוא דבר הרבה יותר מסובך. אפשר להגיד שהכוח הזה מופיע

ההתכללות של חסד בגבורה או של חסד בנצח או של צירופים אחרים, השאלה היא: מהי בעצם ההתכללות? מה בדיוק מתחבר? אדמו"ר הזקן אומר שהחיבור איננו חיבור במהותו של האור, מפני שהאור הוא אור פשוט, כלומר האור הוא אחד ומופיע באותה המהות בכל הספירות כולם, אלא שכלי הספירה צובע את האור ונותן לאור את הייחוד שלו כך שבכל ספירה אותו האור מקבל משמעויות אחרות. לכן, ההתכללות היא איננה התכללות האורות, אלא ההתכללות היא שיש התלבשות אחרת של האורות בכלים.

אם לקחת דוגמא לדבר מהמציאות שלנו לאורות וכלים, הרי שאני חושב שהדבר הפשוט ביותר שיש לנו לאור אחד במובן של כוח בסיסי אחד, הוא למשל זרם חשמלי שפועל בכלים שונים. כשהזרם עובר בתוך כלי אחד הוא מחמם, וכשהוא עובר בתוך כלי אחר הוא מקרר; כשהוא עובר בתוך כלי נוסף הוא מאיר, בתוך כלי אחר הוא נוסע. זאת אומרת שאותו הדבר בעצמו מתגלה בכמה אופנים. אינני צריך תקע מיוחד בשביל החשמל של המקרר ותקע מיוחד בשביל החשמל של המאוורר. אגב, זה בכלל לא פשוט משום שבמציאות קודמת לא היו הרבה דוגמאות

והערכה, אלא באופן יחסי אפשר להבין אותן בצורה הרבה יותר טובה.

לענייננו, התכללות הכלים היא כאשר הכוח הזה מתחיל לפעול בכלים רבים ושונים שיש ושיכולים להיות באותו עניין. והנה, הכלים הם מגבילים את האור, שהאור נגבל בכלי. מהותם של הכלים הוא שהם מגבילים את האור. ההגבלה הזו נעשית בשני אופנים: הן מצד שהאור הוא אור פשוט ונגבל בכלי להיות מחייה ומהוה כלי החסד, אם כן הכלי מגבילתו. ההגבלה הראשונה של האור בכלי הספירות היא שהאור היה קודם אור פשוט, וכשהוא עובר לכלי החסד הוא מקבל צורה מסוימת. האור כבר איננו עוד אור פשוט, שפירושו שהוא כולל הכל ומעבר לכל, אלא הוא נעשה עכשיו מוגדר ומוגבל בתוך כלי מסוים. הן שהאור הוא בחינת אין סוף והכלי מגבלת להיות ההשפעה בבחינת גבול. ההגבלה הנוספת היא שהאור הוא אינסופי ואילו הכלי הוא כלי מוגבל. אין זה משנה שהכלי יכול להיות כלי של עולמות עליונים, כיוון שלעומת אור אינסוף כל הכלים הם מעצם מהותם והגדרתם מוגבלים, וככאלה הם אינם עומדים אלא בתוך תחומם – גם אם זהו התחום הגדול ביותר שאפשר.

וכיון שעיקר התכללות זו להיות נעשה י"ב בחינות הוא על ידי התלבשות האורות בכלים דוקא, דאילו האור מצד עצמו הוא אור פשוט כו', לכן נקראים י"ב גבולים או י"ב תחומין, היינו הגבלות – שהאור נגבל בכלים ומתכללים לי"ב גבולים, י"ב תחומין. אם כן, שנים עשר גבולות הם מעין שנים עשר כלים, ולכן כל מה

באיזה תצורה בכלי; אפשר להסביר מה הוא עושה ואיך הוא פועל בכלי – אבל לדבר על הכח לפני שהוא מופיע בכלי זהו דיבור מופשט וחסר משמעות.

אחד מגדולי הפיזיקאים שקיבל על עבודתו גם תואר אצולה – לורד קלווין, המציא את הטמפרטורות מוחלטות. מסופר עליו שפעם הרצה הרצאה בפיזיקה, והוא דיבר על דברים שונים. באמצע ההרצאה הוא שאל, כאילו בדרך אגב: 'אולי מישהו יכול להגיד לנו מה זה חשמל?' בהתחלה כולם הרימו את הידיים, גם סטודנטים חכמים מופלגים, אבל אחר כך הם החליטו להוריד את ידם. בסוף נשאר אחד עם היד למעלה, ולורד קלווין פונה אליו: 'ובכן, מר פלוני – אמור לי'. ואז אותו סטודנט התחיל לחשוב והוא גילה שהוא לא יכול להגדיר, אז הוא גמגם ואמר: 'אדוני הפרופסור, אני ידעתי את התשובה אבל היא בדיוק פרוחה מזיכרוני'. אז אמר הלורד קווין: 'תראו כמה חבל, עד עכשיו היו רק שניים שידעו מה זה חשמל – הקב"ה והסטודנט הזה; אבל עכשיו אחד מהם שכח את התשובה'.

אני מביא את הדוגמה הזו בשביל לומר שאפילו דברים שהם אינם בגדר מסתורין, דברים שליבנו גס בהם ואנחנו רואים אותם בכל יום, בכל עת, ובכל שעה – בכל זאת אנחנו בעצם פועלים באותו אופן. גם בחשמל וגם בנוגע לעניינינו מדברים על ה-'אור הפשוט', שהיא למעשה בדיוק ההגדרה הזו למה שאיננו ניתן להגדרה מסוימת כלשהי, מפני הוא פשוט. לעומת זאת, כשהאור הפשוט נכנס לתוך כלי הוא מיד מקבל צורות שהן לא רק בנות חישוב

ומה שכתב הזהר "דהא אילנא עילאה קדישא בהו אחתם בחותמוי" יש לפרשו, אך יותר יש לומר כי חילוף אותיות יש כאן וצריך לומר "אתחם בתחומי" כו', והפירוש כנזכר לעיל (ועיין עוד מענין פירוש גבול בפירוש הרמ"ז בזהר שם, ובפרדס בערכי הכינויים ערך גבול).

והנה י"ב בחינות אלו הם גם כן ענין י"ב צרופי הוי"ה וי"ב צירופי אדנו"ת. ומזה נמשך גם כן י"ב חדשים, שבכל חדש מקבלים כנסת ישראל מצירוף אחד מהי"ב צירופי הוי"ה כו'. כי מבחינת התכללות המדות עליונות זו עם זו כמו חסד עם הוד, שזהו גבול דרומית תחתית.

עשר תחומים, שתחומו של אותו אילן עליון וקדוש נתחם בהם. כך מאמר הזהר מסתדר יותר, למרות שגם בלשון בה הוא מופיע אפשר היה להבינו, אלא שזה היה בדוחק.

והנה י"ב בחינות אלו הם גם כן ענין י"ב צרופי הוי"ה וי"ב צירופי אדנו"ת. לשם הוי"ה יש שנים עשר צירופים, זאת אומרת שסך כל הקונסטלציות האפשריות בשינויי סידור אותיות שם הוי"ה הוא שתים עשרה, וכנגדם יש גם שנים עשר צירופי שם אדנות – אם כי שם אדנות יכול להגיע לעשרים וארבע צירופי אותיות. מדובר על כך ששנים עשר צירופי הוי"ה הם צירופים של שעות היום, ושנים עשר צירופים של אדנות הם צירופים של שעות הלילה. כאשר מדברים על עשרים וארבעה צירופי אדנות, בעצם מדובר על יממה שיש בה עשרים וארבע שעות.

אגב, יש סיפור על מחבר הספר הזה. סיפרו שאחד הדברים שהיו מתפעלים ממנו כשהוא היה בחקירות בבתי הסוהר, היה שהוא תמיד ידע מה השעה – למרות שלא היה לו שעון. וכששאלו אותו על כך, הוא אמר שהוא יודע איזה צירוף אותיות יש כעת; הוא מרגיש שעכשיו יש צירוף כזה וכזה – ועל ידי כך הוא יודע מה

שמדובר בנוגע להתכללויות המידות השונות הוא תמיד בגבולים. תמיד מדברים על הגבולים ולא על המהות המחייבה, מפני שהמהות המחייבה היא אחת ויחידה, היא אחידה ובלתי ניתנת לאיזו שהיא הגבלה. ברגע שמדברים על דבר מוגבל משמע שהמצב הוא שהאור נמצא ופועל בתוך הכלי, כיוון שכאשר האור פועל בתוך הכלי הוא מוגבל. גם כאשר מדובר על צירופים של יותר מאשר שש הספירות, מדברים דווקא על שנים עשר הגבולים דווקא – משום שאלו שתים עשרה הגבלות חדשות, שנים עשר תחומים חדשים, מפני שכל אחד הוא תחום והגדרה בפני עצמו.

ומה שכתב הזהר "דהא אילנא עילאה קדישא בהו אחתם בחותמוי" (זהר ח"ג קיח, ב), אותו אילן עליון קדוש שבהם נחתם בחותמוי, יש לפרשו, ניתן לפרש אותו על פי הנוסח הזה, אך יותר יש לומר כי חילוף אותיות יש כאן וצריך לומר "אתחם בתחומי" כו', והפירוש כנזכר לעיל (ועיין עוד מענין פירוש גבול בפירוש הרמ"ז בזהר שם, ובפרדס בערכי הכינויים ערך גבול). אדמו"ר הזקן בעצם עושה כאן הגהה בספר הזוהר, שעל פיה הפירוש הוא ששנים עשר השבטים הם למעשה שנים

אנשים שבשבילם לכל שעה יש צבע אחר, ריח אחר, ומבחינתן כל שעה ביום ובלילה לא דומה לחברתה – ואלו הם למעשה צירופי הוי"ה וצירופי אדנו"ת.

ומזה נמשך גם כן י"ב חדשים, שהם גם כן שנים עשר גבולי אלכסון הללו, שנים עשר הגבולות של אותן המידות של הצירופים. שבכל חדש מקבלים כנסת ישראל מצירוף אחד מהי"ב צירופי הוי"ה כו'. יש סידורים בהם כתוב בתפילת מוסף של ראש חודש מהו הצירוף של שם הוי"ה השייך לכל חודש: לכל חודש יש צירוף מיוחד משלו, ולפעמים עושים לצירוף הזה סימנים טכניים על ידי ראשי תיבות וסופי תיבות. מדוע לכל חודש יש צירוף? משום שכל חודש הוא גם כן חלק מסוים בתוך זמן. אם לומר זאת שוב, למרות שזה לא הנושא העיקרי כאן, הרי שבאותה מידה שאנחנו יכולים להבחין במרחב שלא הכל שווה, כיוון שהמציאות אינה שווה לחלוטין – ובכל זאת יש אנשים שנמצאים במדבר והם יכולים לנסוע קילומטרים על קילומטרים מבלי לשים לב שהם בכלל התקדמו, כיוון שהכל נראה אותו הדבר. באותו אופן יש כביכול גם מפה של הזמן, גם אם אנחנו לא תמיד חשים בה. במפה של הזמן כל חודש הוא צירוף ייחודי של הוי"ה עם מהות לעצמו.

כי מבחינת התכללות המדות עליונות זו עם זו כמו חסד עם הוד, שזהו גבול דרומית תחתית. צירוף חסד והוד זה צירוף לא רגיל בצירופי הספירות. במפה דו ממדית של הספירות, זהו צירוף של קו אלכסוני שחותך את המפה שלא בדרך הרגילה. הצירוף הזה נקרא 'דרומית

השעה. כשם שאדם לא צריך תמיד שעון בשביל לדעת אם עכשיו בוקר או לילה, אלא הוא יכול פשוט להציץ החוצה ולראות, כך הוא הרגיש שהעולם עובר בכל זמן בזרימה אחרת, שלכל שעה ושעה יש אופי אחר, ושכל צירוף שייך לאופי אחר. אם כן, לכל שעה יש דמות אחרת – הן לשעות היום והן לשעות הלילה.

דוגמה, שהיא אמנם לא שלימה, היא של מישהו שהוא עיוור צבעים מוחלט. אמנם יש מעט מאוד כאלה, אבל כנראה שיש כאלו אנשים. אותו עיוור צבעים מסתכל על אנשים אחרים ושואל אותם: 'מהיכן אתה יודע להבחין בין הדבר הזה והדבר הזה? בשבילי הם נראים בדיוק אותו גוון של אפור' – שהרי מי שהוא עיוור צבעים מוחלט, איננו רואה אלא גוונים של אפור. מבחינה זו הוא מבחין בצבעים רק לפי מידת האינטנסיביות של הצבע, לפי מידת העומק של הצבע, אבל לא לפי האופי שלו. בשבילו כחול, ירוק, אדום וצהוב יכולים להיראות בדיוק אותו דבר. אמנם, לאדם רגיל שמבחין בצבעים הללו זו בכלל לא שאלה שהצבעים שונים אחד מהשני. מבחינתו, בכלל אי אפשר להשוות אחד עם השני – זה צהוב וזה ירוק, זה כחול וזה אדום; איך אפשר בכלל להגיד שהם דומים?

מבחינה זו, רוב בני האדם נמצאים ברמה מודעות כזו של החושים שלהם שהם יודעים שיש שעות ושיש זמן, אבל באופן כללי בשבילנו הזמן הוא לא משמעותי – כביכול אין לו צבע. הזמן שלנו הוא זמן שרק עובר, הוא כמוצבע אפור שכל אחד יכול לצייר איתו מה שהוא רוצה. אבל יש

כך נמשך גם כן מבחינה זו גם כן למטה לכנסת ישראל לעבודת ה' בבחינה זו, שהוא להיות התכללות בחינת אהבה עם בחינת ההודאה. ומבחינת התכללות הגבורה בהוד – שזהו גבול צפונית תחתית, נמשך להיות התכללות היראה בבחינת ההודאה. ועל דרך זה בכל המדות, ועיין מה שנתבאר מזה על פרשת "אלה מסעיי" כו'.

עם בחינת ההודאה. הצירוף בין החסד וההוד הוא הצירוף של מידת האהבה עם מידת ההודאה, מכיוון שהצירוף שלהם הוא התכללות של שתי המידות הללו. דבר זה שייך בכל אופן שאנחנו מבינים הוד – הוא כשלעצמו ראוי לדין שלם. האופן המקובל, שהוא גם זה שמבואר כאן, הוא שהוד בעיקרו הוא קבלת דברים. במובן מסוים, עניינו של ההוד הוא ההסכמה – הסכמה למרות שאני לא חושב או מרגיש בצורה מסוימת. יש הסכמה שנובעת מזה שאני מסכים עם הדבר ומזדהה איתו, ויש מקרים בהם אני מסכים רק במובן זה שאני מקבל את ההוראה, אני מקבל את הדברים, אבל לא מזדהה איתם. למשל, כאשר אדם גדול וחכם ממני אומר לי לעשות דבר מסוים – יכול להיות שאעשה זאת גם אם אינני מזדהה עם הפעולה לחלוטין. במובן זה אני רק 'מודה' – אבל אני לא מזדהה, אינני מזוהה עם ההוראה מפני שאין לי יחס הכרתי אליה כלל, ואז ייתכן שאפעל בניגוד להכרה שלי. זהו אם כן עניינו של ההוד.

בפנימיות העניין, בדרך כלל העניין של ההודאה נובע מקו השמאל, הקו של בינה גבורה הוד, ומשום כך העניין של ההודאה הוא בדרך כלל של יראה, ומעין מה שאומרים שמישהו 'מודה באשמה'. זאת אומרת שיש הודאה שנובעת מצד הגבורה, שנובעת מכך שאני רועד ומפחד

תחתית' מכיוון ש-'דרומית' היא קו הימין אליו שייך החסד, וב-'תחתית' הכוונה היא להוד. באופן כללי, דרום הוא ימין וצפון הוא שמאל, ואפשר עדיין למצוא בכל מיני פיוטים שהדרום נקרא ימין. אגב, יש בתהילים כמה פעמים שמדובר על צפון וימין, כלומר לא על צפון ודרום אלא על צפון וימין, כיוון שימין הוא כינוי לדרום. אגב, יש גם לפחות פעם אחת במקרא שצפון נקרא שמאל, וזה גם נכון לגבי ערבית שהצפון נקרא שמאל. אם כן, דרום הוא מידת החסד, ולפאה הדרומית בתוך קובייה יש ארבע גבולות: מזרח ומערב, אחד כלפי מעלה ואחד כלפי מטה. כל אחד מהגבולות הללו שייך לצירוף של ספירת החסד עם ספירה אחרת, ולענייננו – הצירוף של חסד והוד נקרא 'דרומית תחתית'.

אם כן, עד כאן דובר על כל שישנו מעבר מהגיאוגרפיה אל הזמן. במילים אחרות, הממד הרביעי – ממד הזמן – מחליף את ממד המקום, וכשם שבממד המקום יש את שנים עשר גבולי האלכסון, כך הם גם קיימים בממד הזמן. אולם מה המשמעות של צירופים אלו מבחינה נפשית? יש למשל התכללות של חסד בהוד, אבל מה פירוש הדבר מבחינת חוויית עבודת ה'? כך נמשך גם כן מבחינה זו גם כן למטה לכנסת ישראל לעבודת ה' בבחינה זו, שהוא להיות התכללות בחינת אהבה

מקומות, ולענייננו זהו העניין של 'גבול דרומי תחתית'.

ומבחינת התכללות הגבורה בהוד – שזהו גבול צפונית תחתית, נמשך להיות התכללות היראה בבחינת ההודאה. זהו הצד השני של ההוד – השילבו של ההודאה והיראה. ועל דרך זה בכל המדות, שיש צירופים כאלה. ועיין מה שנתבאר מזה על פרשת "אלה מסעי" כו'.

יש חודשים של צרות של ישראל, שבהם אדם יכול להגיד שהוא מקבל את הייסורים, אבל הוא עושה זאת מפני שכך צריך לעשות; ויש חודשים שבהם הצירוף הוא ממין אחר. יש כמה וכמה צירופים שנראים לכאורה מקבילים. לדוגמא, בלוח השנה שלנו יש שני ימים שהם מאוד דומים אחד לשני מבחינה פונקציונלית: תשעה באב ויום כיפור. בשניהם יש תענית של עשרים וארבע שעות, ולא כמו שאר התעניות שהן רק מעלות השחר ועד צאת הכוכבים; שתיהן תעניות חמורות שבהן הכל אסור. יש צד מסוים ששני הימים הללו נראים ממש זהים אחד לשני: אותם הנעליים, אותו הרעב... אלא שלאמיתו של דבר הם עומדים בשני קטבים שונים של המציאות, והרבי מאפטא – שאמר שהוא צם רק בשני הצומות הללו – אמר כך: 'בתשעה באב מי יכול לאכול, וביום כיפור מי רוצה לאכול?' אגב, ישנה תופעה אצל בני אדם שאדם שוכח לאכול, וזה יכול לקרות בשני מצבים: זה יכול לקרות כשהוא נמצא במצב רוח רע מאוד, כשהוא אכול פחד ודאגה – ואז הוא פשוט לא יכול לבלוע את מה שהוא אוכל. אנשים שנמצאים

– בין אם זו יראת העונש, חשש מפני דברים גרועים יותר שעלולים להתרחש, ובין אם זו יראת הכבוד, שאני לא יכול להתווכח עם מי שמולי.

הרבה פעמים מדובר על ההוד בצד אחר של אותו מטבע, על כך שעניין ההוד הוא כמו האיש שמקבל פקודה ומבצע אותה. הוא לא תמיד מבין את הפקודה ולא תמיד מזדהה איתה, אבל הוא מקבל אותה. אנשים שיש להם את מידת ההוד בהיקף גדול, מסוגלים לקבל דברים בשלמות הנפש למרות שהם לא מבינים: הם מקבלים פקודה ומבצעים אותה. אך הצד השני של ההוד, שנובע מהתכללות של מידת האהבה במידת ההוד, הוא שאני מודה מפני שאני אוהב. זאת אומרת שאותו צד של הוד שכרגיל נובע מצד הגבורה, יכול לנבוע גם מקשר אחר – שמתוך כך שאני אוהב דבר מסוים אני גם מקבל אותו.

מעין דוגמא לדבר היא שאנשים יכולים לרוץ מכל מיני סיבות, וישנם סוגים שונים של ריצה: יש ריצה שבה בורחים, ויש ריצה שבה רודפים, ויש ריצה שבה מצווים עליי לרוץ ואני רץ, ויש ריצה של "משכני אחרין נרוצה" (שיר השירים א, ד). ריצה באופן של "משכני אחרין נרוצה" היא הדבר הקרוב ביותר להתכללות ההוד באהבה, מפני שהיא מבטאת את שאני הולך אחרי מישהו ואני מקבל את רצונו ומרותו לא מפני שאני מפחד אלא מפני שאני אוהב אותו. העניין שמישהו מקבל דבר מסוים בשלמות רק מתוך אהבה ובלי שום אלמנט של יראה, נמצא בכל מיני

וזוהו ענין גבולות ארץ ישראל.

והנה שרש י"ב גבולי אלכסון נמשכו מלמעלה מעלה ומשתלשלין ויורדין בבחינת מלכות, וגם למטה בבריאה יצירה עשייה. וזהו "וירד הגבול וכו' מקדם לעין", וכדאיתא בזהר סוף פרשת וישלח (דף קעו סוף עמוד א) "תריסר דאתכסיין" וכו', וכמו שכתוב במקדש מלך שם, ששרשם מתפארת דאריך אנפין כו', שהם המדות שלמעלה מהחכמה והבינה, עד דאבא ואמא מלבישים אותן, שהם רק לבוש למדות אלו, ושם הוא תכלית ואמיתית ההתכללות. ומשם יורד ומשתלשל ב"ב גבולי אלכסון דזעיר אנפין, עד שנמשך גם כן במלכות. וזהו "ומחה על כתף ים כנרת" להיות בחינת אהבה בתענוגים, מתוק ככנור.

השלכה של גבולי האלכסון, ולכן הם גבולות מורכבים – הם שייכים לכך שהגבול בעצמו הוא הוויה לחוד. הגבול הוא לא קו פשוט, אלא הוא עניין בפני עצמו; עצם הגבול הוא כלי בפני עצמו. אגב, תיאור הגבול בתורה הוא מאוד מעניין: "וגבול זה יהיה לכם גבול ים" (במדבר לד, ו) – הים הגדול הוא הגבול. זאת אומרת שגבול מופיע לא רק כתיחום חסר משמעות בין שני דברים, אלא בצורה דומה למשמעות עליה מדובר כאן גם לגבול עצמו יש ישות משל עצמו, הוא הוויה מסוימת.

שרש גבולי האלכסון הוא מלמעלה-מעלה

והנה שרש י"ב גבולי אלכסון נמשכו מלמעלה מעלה ומשתלשלין ויורדין בבחינת מלכות, וגם למטה בבריאה יצירה עשייה. וזהו "וירד הגבול וכו' מקדם לעין" (במדבר לד, יא), וכדאיתא בזהר סוף פרשת וישלח (דף קעו סוף עמוד א): "תריסר דאתכסיין" וכו', וכמו שכתוב במקדש מלך שם, ששרשם מתפארת דאריך אנפין כו', כלומר זוהי מדרגת המידות שנמצאות בכתר. המידות הללו

באבל חמור, או שהם נמצאים בצרה ומצוקה גדולה – הרבה פעמים גם לא יכולים לאכול. אבל קורה גם שאדם מאוד מאושר – וזה מה שגורם לו לא לאוכל, וכמו תיאור של אחד הסופרים שבמשך שלושה ימים הוא חי על קפה שחור ואהבה.

למעשה, גם זו דוגמא לאותו המצב בעצמו שנובע משני צדדים הפוכים, שאינם דומים בשורשם – וזוהי למעשה עניינה של ההתכללות: מידה פנימית שמתבטאת בתוך מידה אחרת. זאת אומרת שגם כאן יש שתי מידות שונות שמתבטאות בתוך צום חמור, אלא שהמידות הללו שונות באופן קוטבי אחת מן השנייה. אמנם הביטוי החיצוני הוא לכאורה אותו דבר, אבל באופן פנימי הם שני דברים שאין להם שום קשר אחד עם השני. באותו אופן, גם מה שדובר כאן על 'גבול צפונית תחתית' ו-'גבול דרומית תחתית' הוא למעשה על שני גבולות שרחוקים זה מזה, למרות שבסופו של דבר הם בעצם נוגעים באותה הנקודה.

וזוהו ענין גבולות ארץ ישראל, כלומר גם מה שדובר על גבולות ארץ ישראל שייך לאותו העניין. גבולות ארץ ישראל הם

בעצם מעל ההכרה, וההכרה רק משמשת עבורן לבוש שדרכו ניתן להגיע למציאות העולם.

מכל מקום לענייננו, הנקודה היא שגבולות הארץ הם חלק מהגבולות של מעלה, וכפי שיש ירושלים של מעלה וירושלים של מטה, כך גם יש את כל הגבולות של ארץ ישראל של מטה – שהם בעצם רק השלכות והטבעות של צורה מורכבת יותר של ארץ ישראל שמצויה למעלה, וששם את יש כל שילובי הגבולות – 'צפונית תחתית' וכן הלאה. כל הגבולות הללו הם 'גבולי האלכסון', שהם למעשה צירופים של הספירות לא במהויות היסוד שלהם, אלא צירופים משניים שכוללים בתוכם גם סתירות של הספירות אלו עם אלו.

האור הפשוט לא עובר דרך כלי אחד, אלא דרך שילוב של שני כלים ביחד. יש צירוף של שני דברים שונים, שני מכשירים שונים, שני אופנים שונים של ביטוי – ועל ידי זה נוצרת תרכובת חדשה, שהיא השורש של גבולי הארץ. לכן, כפי שאמרתי, הגבול הוא יותר מאשר קו תיחום בין פנים וחוץ, אלא כאן מדובר גם על הגבול עצמו בתור מהות עצמאית.

במפה של יחזקאל מופיעים הגבולות הללו בתור הגבולות של השבטים, ואז מופיעים שם עוד הפעם שנים עשר הגבולות הללו בצורה של קווים ברורים, שמופיעים אחד עם השני – וכפי שהוסבר לעיל, שגבולי האלכסון מופיעים גם בתוך הזמן וגם בתוך המקום וההיסטוריה. הצירוף הזה מופיע בכמה אופנים: בשבטים, בחודשים, בשעות, ובגבולות הארץ. בכל אלו

שייכות לרצון הראשוני שלפני ושמעבר לשכל, ושהשכל הוא איננו אלא ביטוי של הרצונות הללו, רציונליזציה שלהם. אלא שלאחר מכן הרצונות הללו יורדים עד למטה-מטה, עד לגבולי אלכסון.

שהם המדות שלמעלה מהחכמה והבינה, כלומר שהחכמה והבינה הן רק המעטה החיצוני שלהן, עד דאבא ואמא מלבישים אותן, שהם רק לבוש למדות אלו, ושם הוא תכלית ואמיתית ההתכללות. ומשם יורד ומשתלשל בי"ב גבולי אלכסון דזעיר אנפין, עד שנמשך גם כן במלכות.

וזהו "ומחה על כתף ים כנרת" (במדבר שם) להיות בחינת אהבה בתענוגים, מתוק ככנור, שכפי שהוזכר כנרת נקראת כך על שם פירותיה המתוקים.

מה שמובא כאן מספר מקדש מלך בעניין הגבולות הוא שהגבול יורד ממעלה מעלה, מהקצה העליון. הגבול בעצם מגיע מהכתר העליון, זאת אומרת שגבולי האלכסון נוצרים שם, ואחר כך הם יורדים ומקבלים צורה. הגבולות הללו מתחילים מנקודה ראשונית שלמעלה מ-'תפארת דאריך אנפין', ובמקום הזה, בכתר העליון, האמוציות נמצאות במובן מסוים בעירום, ללא לבוש. אחר כך הן מתלבשות בחוכמה ובינה, כלומר השכל הוא רק הכלי שמלביש את האמוציות הללו, ואחר כך הן יורדות ומופיעות בתור המידות בתוך זעיר אנפין, שהיא דרגה יותר נמוכה – ואלו האמוציות שאנחנו מסוגלים להבין.

יש כאן משהו מאוד מורכב לגבי המוצא הכפול של האמוציה: מצד אחד כביכול נראה שהאמוציה היא ילידת ההכרה, ומצד שני נראה שהאמוציות נמצאות

וביאור הענין הוא על דרך מה שנתבאר בפרשת תצוה על פסוק "זכור את אשר עשה לך עמלק", בפירוש "אכלתי יערי עם דבשי", שהוא קריאת שמע בקיום "אחד" "ואהבת", אהבה בתענוגים כו'. ולכן נקראת בחינה זו מתוק ככנור, בחינת דבשי, ועיין באגרת הקודש על פסוק "מה יפית" כו'. וזהו שאהבה רבה זו נמשך מלמעלה על ידי אהרן כו', שושבינא דמטרוניתא, והוא כמו שנתבאר על פסוק "ועשית בגדי קדש לאהרן", שאהבה זו נמשך מבחינת "ורב חסד" שלמעלה מבחינת חסד עולם כו'. וזה שנתבאר כאן שאהבה זו היא מבחינה שלמעלה מבחינת עולם וקדמה לעולם, דעולם היינו שש קצוות, חסד עולם כו'.

לכפייה הזו והיא איננה ניכרת. זאת אומרת שיש גם רצון שמצוי מעבר להכרה, מעבר לתפיסה הרגילה של האדם, אלא שלאחר מכן ההכרה יכולה להלביש את הרצון הזה.

אהבה בתענוגים

וביאור הענין הוא על דרך מה שנתבאר בפרשת תצוה על פסוק "זכור את אשר עשה לך עמלק", בפירוש "אכלתי יערי עם דבשי" (שיר השירים ה, א), שהוא קריאת שמע בקיום "אחד" "ואהבת", שזה נקרא אהבה בתענוגים כו'. ולכן נקראת בחינה זו מתוק ככנור, ששם היא נקראת בחינת דבשי, מכיוון שעצם האהבה היא אהבה מתוקה. ועיין באגרת הקודש על פסוק "מה יפית" כו'. אדמו"ר הזקן מסביר את העניין של 'אהבה בתענוגים' בכמה מקומות, וגם בהמשך המאמר. מבחינה מסוימת, כל רגש של אהבה מורכב דרך כלל מכמה אלמנטים, ואחד האלמנטים הוא התשוקה, או במילים אחרות: הרגשת החסר. הרגשת החיסרון מובילה למה שנקרא במקום אחר 'אהבה כרשפי אש'. לעומת סוג האהבה הזה, שכולל בתוכו את התשוקה והרצייה, 'אהבה בתענוגים' היא כשעצם האהבה היא הסיפוק של עצמה.

מופיעים גבולי האלכסון, שהם למעשה צורות חדשות של הספירות.

***

בדרך כלל מדובר על מידות שנוצרות מן ההכרה, מן החכמה והבינה. המידות הללו נוצרות מן ההכרה על ידי כך שההכרה קובעת איזו מטרה או איזה עניין מסוים, ולאחר מכן נוצרת התייחסות אמוציונלית כלפי הדבר. אלא שיש גם מדרגות מעבר לכך, ובהן הרציה הפנימית קיימת בעצמה ויש לה מטרות משלה, והמעטה של השכל – במידה וישנו – הוא רק מעטה חיצוני, הוא רק ממסגר אותו מבחוץ, למרות שכל העניין איננו תלוי בכלל בשכל.

זאת אומרת שיש רציות שההכרה יכולה רק לתת להן הסבר כזה או אחר, ואלו רציות קמאיות שמבחינתן כל המבנה ההכרתי הוא איננו אלא מעטה שנועד לכך שאדם יסביר אותן לעצמו. באופן מסוים, אפשר לומר שאדם עושה כל מיני דברים שהוא לא חשב עליהם, ולאחר מעשה הוא נותן לעצמו כל מיני הסברים – למרות שההסברים הללו הם לא הסברי אמת. זאת אומרת שהוא לא עשה את הדבר הזה מסיבה כזו וכזו, אלא מפי שבמידה מסוימת הוא כביכול היה כפוי לעשות את הדברים הללו – אלא שהוא איננו מודע

ממדרגת העולם, ולכן למשל היא בכלל לא נכנסת לשאלת הדיכוטומיה שבין עולם ואלוקים. במקומות ובהקשרים אחרים הדיכוטומיה הזו היא נקודת המרחק, הפער והחיסרון שיוצרים את התשוקה, את הרצון לעבור את התהום. אלא שכאמור בנקודה העליונה הפער הזה כלל איננו קיים, מפני שהמדרגה הזו היא בבחינת "ואני תמיד עמך" (תהילים עג, כג), או בבחינת "מי לי בשמים, ועמך לא חפצתי בארץ" (שם כה) – מה זה משנה לי איפה השמים ומהי הארץ – העיקר שאני איתך.

תיאור פעם שהבחינה הראשונה של אהבה, שייכת גם לצד המוגבלות שלה מכיוון שהיא מוגבלת על ידי ה-'אני': אני הוא זה שרוצה להיות במקום מסוים, אני הוא זה שרוצה את הדבר המסוים; וכל עוד אני לא משיג בשלמות את מה שרציתי, אני עדיין נמצא בתשוקה, והתשוקה הזו יכולה להיות כואבת. אמנם יכול להיות שהיא גם לא תהיה כואבת, אבל תמיד יש בה את אלמנט הגבורה, את הצד של הניתוק והריחוק. לעומת זאת יש את המדרגה שבה האדם פשוט אוהב, והוא לא רוצה שום דבר מעבר לכך; וכשאני אוהב ואינני רוצה דבר, אז לא אכפת לי איפה אני נמצא.

במילים אחרות, אם הבעיה שלי היא איפה אני עומד, ושאני זה שרוצה להיות יותר קרוב לקב"ה, הרי שבאותה שעה הפער והמרחק ביננו הוא אמנם מגרה ומעורר את התשוקה, אבל מצד שני הוא מעורר כמובן את התחושה שאינני מגיע. אבל כשמישהו אומר 'אני אוהב אותך מפני

זאת אומרת שהיא איננה געגועים למשהו אלא היא עצם העניין והיא איננה זקוקה לדבר אחר, וככל שיש יותר אהבה כך יש יותר עונג. זוהי גם המדרגה הגבוהה ביותר מפני שמצד מסוים באהבה כזו האובייקט והסובייקט כבר לא רחוקים זה מזה, אלא הם מאוחדים בדרגה מסוימת.

וזוהו שאהבה רבה זו נמשך מלמעלה על ידי אהרן כו', שהוא שושבינא דמטרוניתא, השושבין של כנסת ישראל, והוא כמו שנתבאר על פסוק "ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך" (שמות כח, ב), שאהבה זו נמשך מבחינת "ורב חסד" (שמות לד, ו), שלמעלה מבחינת חסד עולם כו'. בזוהר נאמר ש-"אית חסד ואית חסד" (זוהר ח"א ריט, א), ולענייננו יש חסד עולם ויש חסד עליון. חסד עולם זה חסד שמתייחס לעולם, או אם מדובר על מדרגת אהבה הרי שזו אהבה שמתייחסת למציאות. לעומת זאת, חסד עליון הוא האהבה שקיימת בתוך עצמה, שאיננה נזקקת לאחר ואיננה מתגעגעת אליו משום שאין בה של חיסרון. זוהי בעצם הבחינה של 'רב חסד': זו בחינת אהבה שאיננה הולכת לקראת משהו, שהיא איננה קשורה במציאות העולם, אלא היא בבחינת "רב טובך אשר צפנת ליראיך" (תהילים לא, כ) – זוהי מדרגת האהבה בתענוגים.

וזוהו שנתבאר כאן שאהבה זו היא מבחינה שלמעלה מבחינת עולם וקדמה לעולם, דעולם היינו שהוא שש קצוות, חסד עולם כו'. כל המדרגה שדובר על כך שיש בה את הקצוות והגבולות זוהי המדרגה של זעיר אנפין, זוהי מדרגת עולם. אלא שכעת מדובר על השורש שלה, שהוא למעלה

ונמשלה לכנור, דאיתא בתקונים סוף תיקון עשרים, בפירוש "הללוהו בנבל וכנור" – 'כנור' כ"ו נר הקב"ה, דאיהו הוי"ה, דאתמר "ה' אורי וישעי" נהיר בנר, דאיהו שכינתא כו'. ועיין מה שנתבאר מענין נר בפרשת שלח, על פסוק "והיה לכם לציצית". וזהו שכתוב באהרן "בהעלותך את הנרות" כו', ועל ידי הארה זו הכנור מנגן מאליו, שהוא בחינת עליית המלכות, וכל העליות הוא על ידי שיר. ועיין מה שנתבאר בפרשת בראשית על פסוק "ושם אחיו יובל הוא היה אבי כל תופש כנור" כו'. ועיין מה שנתבאר בפירוש "ענו להוי"ה בתודה, זמרו לאלוקינו בכנור", ובפירוש "עלי עשור ועלי נבל" כו' עיין שם. ועיין בזהר סוף פרשת שלח (דף קעה עמוד ב), שהתכלת שבציצית שמדם חלזון הוא מים כנרת, והיינו כמו שנתבאר על פסוק "והיה לכם לציצית" הנזכר לעיל, שהתכלת הוא ממוחין דאבא כו', המשכת הביטול כו', ועיין שם. ועיין בהרמ"ז בפירוש הזהר פרשת תרומה (דף קכז עמוד א), כתב ימא דגנוסר הוא ים כנרת, שסודה מלכות דמלכות דבריאה שנעשית עתיק ליצירה כו', ועיין שם (בדף קמט עמוד ב). ובפירוש ספרא דצניעותא מאריז"ל בפרק קמא כתב בענין זה: "ויש כנור וכנרת, והם הוד ידיה והוד דידה שבבריאה" כו', והאריך שם. והנה, פירוש "ומחה על כתף",

ליהנות ממנו, די לי בכך שאעמוד על ידו ואתבונן בו, ואינני נזקק לקחת אותו איתי. הוא לא יחסר לי גם כשאגיע הביתה, מפני שאני זוכר את הפרח היפה הזה, וזה שהוא איננו נמצא ברשותי זה לא מעלה ולא מוריד. מה שהיה יפה נשאר יפה, גם אם הוא כרגע לא אצלי. זהו בעצם ההבדל בין אהבה כרשפי אש לאהבה בתענוגים.

ונמשלה לכנור, דאיתא בתקונים סוף תיקון עשרים, בפירוש הפסוק "הללוהו בנבל וכנור" (תהילים קנ, ג): 'כנור' הוא כ"ו נר הקב"ה, דאיהו הוי"ה, כיוון ש-כ"ו הוא הגימטרייה של שם הוי"ה. דאתמר, שנאמר בו: "ה' אורי וישעי" (תהילים כז, א), שהוא נהיר בנר, דאיהו שכינתא כו', הוא מאיר בנר, שהוא השכינה – וזהו העניין של כ"ו נר. ועיין מה שנתבאר שם

שאתה נמצא' – מה שחשוב זה אתה, לא אני. כלומר ברגע שאתה חשוב ואני רק שמח בזה שאתה נמצא, אז בעצם זה לא משנה איפה אני בדיוק – אני יכול להיות גם בשאול תחתיות. אם כל מה שקיים עבורי בעולם הוא אותו אובייקט, אז השאלות של איפה אני, מה אני עושה ומה מצבי – הן כבר לא חשובות, מפני שהדבר היחיד שאני רוצה הוא שאותו הדבר יהיה קיים, ודי לי בכך שאני יודע שהוא נמצא. לדוגמא, דבר שקורה אצל הרבה אנשים, הוא שאדם הולך בשדה ורואה פרח יפה שמאוד מוצא חן בעיניו. תשוקה אחת, שכנגדה החברה להגנת הטבע עושה את כל התעמולה שלה, היא התשוקה לקטוף אותו. אני רוצה לקטוף אותו מפני שאני רוצה שהוא יהיה שלי, ולא חלילה מפני שאני שונא את הפרח ורוצה להרוג אותו. אבל אם באמת הייתי מעוניין בפרח בכדי

עולים מדרגה ושרים, עולים מדרגה ושרים; או – שרים ועולים מדרגה.

ועיין מה שנתבאר בפרשת בראשית על פסוק "ושם אחיו יובל הוא היה אבי כל תופש כנור" כו' (בראשית ד, כא), ועיין מה שנתבאר בפירוש "ענו להוי"ה בתודה, זמרו לאלוקינו בכנור" (תהילים קמז, ז), ובפירוש "עלי עשור ועלי נבל" כו' (תהילים צב, ד), עיין שם. ועיין בזהר סוף פרשת שלח (דף קעה עמוד ב), שהתכלת שבציצית שמדם חלזון הוא מים כנרת, וזהו בעצם אותו עניין שמדובר עליו כאן. והיינו כמו שנתבאר על פסוק "והיה לכם לציצית" הנזכר לעיל, שהתכלת הוא ממוחין דאבא כו', המשכת הביטול כו', ועיין שם. הדבר הזה קשור לעניין של ים כנרת, מפני שהכנרת היא הכינור שמנגן לבדו מפני שנמשך בו אור מלמעלה.

ועיין בהרמ"ז בפירוש הזהר פרשת תרומה (דף קכז עמוד א), כתב שימא דגנוסר הוא ים כנרת, שסודה הוא מלכות דמלכות דבריאה שנעשית עתיק ליצירה כו', כלומר שהיא נעשית לכתר עבור עולם הצירה. ועיין שם (בדף קמט עמוד ב). ובפירוש ספרא דצניעותא מאריז"ל בפרק קמא כתב בענין זה: "ויש כנור וכנרת, והם הוד דידיה והוד דידיה שבבריא"ה" כו', והאריך שם. זאת אומרת שהכינור והכנרת הם כביכול זכר ונקבה של אותה המדרגה – של מדרגת ההוד.

אהבה שלא על פי השגה

כעת חוזר אדמו"ר הזקן לפסוק העיקרי של המאמר. והנה, פירוש "ומחה על כתף ים כנרת" (שמות לד, יא), הביטוי "ומחה

מענין נר בפרשת שלח, על פסוק "והיה לכם לציצית".

וזהו שכתוב באהרן "בהעלותך את הנרות" כו' (במדבר ח, ב), כלומר שהוא מדליק את הנר, ועל ידי הארה זו הכנור מנגן מאליו. בהמשך ידובר על כך שלדוד המלך היה כינור, וכשהייתה מגיעה שעת חצות הכינור היה מנגן מעצמו. העניין של הכינור שמנגן בעצמו הוא האהבה הזו שאיננה נובעת מתוך ההתבוננות שלי, אלא היא נובעת מתוך עצמה – כמו הכינור שמנגן על ידי עצמו, מבלי שאיש ינגן בו. אמנם יש מעלה בזה שאדם מנגן בכינור, אבל יש כינור שהוא במעלה כזו שהוא מנגן לעצמו, וזוהי בחינה של "בהעלותך את הנרות". שהוא בחינת עליית המלכות, כיוון שעל ידי זה שהמלכות עולה אז הכינור מנגן מעצמו.

וכל העליות הוא על ידי שיר. אדמו"ר הזקן מדבר בהרבה מקומות על העניין של "כל בעלי השיר יוצאים בשיר ונמשכים בשיר" (משנה שבת ה, א), והוא מפרש את זה כך שלכל עלייה יש מנגינה. העלייה נעשית על ידי המלכות, כלומר העולם מתרומם, וכשה קורה – אז הוא גם שר מעצמו.

גם בעולם שלנו יש דברים כאלו שכשהם נעים יש להם גם מעין תנועה טבעית משלהם, והם יכולים להשמיע את הצליל העצמי שלהם – וזהו הצליל של עלייתו. כשדבר מעניין ומורכב כמו העולם מנגן מנגינה, אז זו בהחלט יכולה להיות מנגינה מעניינת. למעשה, הרעיון הכללי של העניין הזה הוא 'שיר המעלות' – אלא שכל שיר הוא שיר המעלות, מכיוון שאיתו

הוא כמו שנתבאר במקום אחר, שהאהבה שבאה מלמעלה שלא על פי השגה, הוא כמשל שאחד דוחפו בעורף ואינו יודע מאין היה לו זאת. ובכל עליית המלכות צריך להיות מתחלה בבחינה זו, שנקראת אחר באחור, וזהו "ומחה על כתף" כו', ואחר כך יבוא לבחינת פנים בפנים כו'.

יש השגות שמתחלפות כביכול כמעט כמו באיזה ריקוד: הקשר הראשון הוא אחר באחור, אחר כך יש פנים באחור, אחר בפנים ולבסוף פנים בפנים – שכל אלו הם תיאורים של יחסי המשפיע והמקבל. היחס הראשון, ההתחלה, המדרגה הראשונה של העלייה היא בבחינת אחר באחור. זוהי השגה שכשאני למשל לומד או שומע איזה דבר, אז אני קולט אותו רק בקליטה חיצונית, וממילא מה שאני מקבל הוא גם כן רק דבר חיצוני.

זהו סוג של הכרות ראשונית שיוצרת רק את המגע הפורמלי. המגע הזה הוא פורמלי משני הצדדים: מבחינת המקבל זוהי בחינת האחר מפני שהוא איננו יכול ואיננו רוצה להפנים את הדברים הללו, וגם הנותן איננו נותן שום דבר פנימי. באותו אופן, גם בהרבה שיחות או פגישות, או כאשר מתחילים בהוראת איזה עניין, מתחילים בדרך כלל באיזו קביעה ראשונית של הפרמטרים. הפגישה הפורמלית הזו קובעת ובונה הגדרות חיצוניות של יחסים, מילים ומושגים. כל זה הוא בעצם השגה של אחר באחור. השלב השני הוא כאשר המקבל מתחיל להבין מה הוא שומע, ובשלב הזה ההשגה שלו הופכת להיות להשגה של פנים באחור: הוא מתחיל להבין את הצורות, הוא מתחיל להבין מה אומרים לו ולהפנים את הדברים הנאמרים או הנלמדים. זו תחילתה של ההשגה.

על כתף ים כינרת" הוא ביטוי לא רגיל. קודם כל, 'מחה' הוא בחינה של מכה – וזהו בפירוש ביטוי לא רגיל; וגם "על כתף ים", כלומר על כתפו של הים – הוא גם כן בוודאי ביטוי לא רגיל.

הוא כמו שנתבאר במקום אחר, שהאהבה שבאה מלמעלה שלא על פי השגה. לפעמים באה לאדם אהבת ה' או יראת ה' מתוך השגה, כלומר הוא חושב ומתאמץ, מתבונן בדבר ומגיע למסקנות שמובילות אותו לכך שליבו מתקשר לאיזשהו נושא. אבל יש מדריגה של אהבה שבאה שלא מחמת ההשגה; היא איננה נובעת מחמת הבנתו של האדם, אלא היא כביכול מגיעה מכוח עצמה.

האהבה הזו הוא כמשל שאחד דוחפו בעורף, ואינו יודע מאין היה לו זאת. האהבה הזו היא כמו שמישהו דוחף אותי מאחוריי, ואינני יודע מי זה. כשאני הולך אני יודע מדוע אני הולך ולאן אני הולך, אבל כשמישהו דוחף אותי לאיזשהו כיוון אני אינני יודע מה קורה לי, ואני פשוט נדחף. באותו אופן, כל הרגשה שלא באה לפי השגה היא אותו עניין: אדם כביכול מרגיש שדוחפים אותו, אבל הוא איננו יכול להסביר זאת. ובכל עליית המלכות צריך להיות מתחלה בבחינה זו, שנקראת אחר באחור. וזהו "ומחה על כתף" כו' – ששם כביכול נותנים מכה על הכתף של ים כינרת, כביכול על צידה האחורי, ואחר כך יבוא לבחינת פנים בפנים כו'.

בתוך המערכת החדשה הזו. אם יש באמת יחס של משפיע ומקבל, אז כל זמן שהנותן שמר את המרחק, המקבל חושב שהוא יכול להבין זה קורה גם אצל מורה ותלמיד: המורה מלמד את התלמיד בתוך הגדרה מסוימת של אזור – הוא מלמד אותו את מה שהוא חושב שההוא מסוגל להבין. אלא שכאשר התלמיד מתחיל להתעורר לקראת הדברים שהוא שומע, המורה שלו מתחיל כבר ללמד אותו ולהשפיע עליו דברים מסוג אחר, מרמה אחרת – ואז התלמיד מאבד אותו. התלמיד מאבד את המורה שלו בשלב הזה לא מפני שהוא לא רוצה ללמוד יותר, אלא מפני שהוא לא מסוגל. הוא כעת חוזר שוב רק לקלוט מילים, מפני שהוא לא מסוגל לקלוט את הפנימיות – שהיא מעבר לו.

לאחר שעובר זמן מסוים, נוצר סיבוב שני: המקבל מתחיל להבין את מה שהוא שומע, ואז יכול להיווצר מגע של פנים בפנים, שאז המשפיע והמקבל נמצאים בהעברה פנימית מאחד לשני.

התהליך הזה מתרחש בכל עליית מלכות, כלומר בכל מקום שיש יחסי משפיע ומקבל. כשיש שני אנשים שהם בעיקרו של דבר שווים במדרגתם, הם יכולים להסתובב זה אל זה באותו רגע, וזה דבר שקורה לעיתים די קרובות. זאת אומרת ששני אנשים בונים קודם כל איזשהו יחס פורמלי, ואחר כך היחס הזה מתחמם ושניהם מתחילים לבנות יחס יותר אינטימי ופנימי. אמנם המעבר הזה יכול להתרחש בבת אחת, אבל כאשר יש פער מדרגות בין המשפיע והמקבל המעבר הזה

השלב שלאחר מכן הוא השלב שבו המשפיע רואה שנוצר איזשהו מגע, ושהמקבל מתחיל להסתכל ולהקשיב לדברים ולהבין אותם. המקבל מתחיל להפנים את הדברים, ובאותה שעה גם המשפיע בעצמו מתחיל להיפתח ולפנות באופן ספציפי אל המקבל. הדבר הזה בולט בכל יחס של לימוד, אבל לא רק ביחס כזה אלא גם ביחסים יותר עמוקים: בהתחלה יש יחס של אזור באזור, כלומר יחס פורמלי שמגיע משני הצדדים, שהוא נובע מכך שגם למשפיע וגם למקבל אין לא השגה ולא מגע. כאמור לעיל, בשלב הראשוני יש דיבור חיצוני בלבד, יש רק הגדרות פורמליות. אבל כאשר מתחילה להתרחש פנייה, כאשר הפנים מתחילות להתגלות מצד המקבל, אז נוצר מצב של "כמים הפנים לפנים" – נוצרת תחושה של קרבה, ואז גם המשפיע מתחיל להשפיע מצד הפנימיות שלו.

כל מי שמשוחח עם אנשים אחרים או מלמד אותם, יכול לראות את העניין הזה. בהתחלה יש יחס שבו שני האנשים נמצאים באיזשהו מרחק ומחליפים דברים במישור לא פנימי. בשלב מסוים מישהו מתחיל להתחמם והוא מתחיל להפנים את הדברים, וממילא נוצרת איזושהי הרגשה. ההרגשה הזו יוצרת אצל השני הרגשה מקבילה, וגם הוא יוצא מתחום הפורמליות אל תחום של התייחסות יותר פנימית. ולדבר דברים יותר פנימיים.

אם כך, מדוע זה מפגש של פנים באזור ולא פנים בפנים? מפני שכאשר המשפיע מתחיל להשפיע מתוך פנימיותו, קורה דבר נוסף: המקבל מרגיש שהוא אבוד

גם יש לומר "ומחה על כתף" על דרך קוצי דשערי, שמכה כו', כמו שנתבאר לעיל על פרשת זכור הנזכרת לעיל, ועיין בפרי עץ חיים שער התפילין פרק ח. הנה על בחינה זו אמרו רבותינו ז"ל: "כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד, וכיון שהגיע חצות לילה בא רוח צפונית ונושבת בו ומנגן מאליו, מיד היה עומד ועוסק בתורה" כו'. וגם כאן גבי "וירד הגבול ומחה על כתף ים כנרת", פירש רש"י שהגבול הולך מצפון לדרום, וים כנרת הוא תוך לגבול במערב. וזה ממש כענין הנזכר לעיל, דרוח צפונית שהיה מנשבת בכנור דוד, לפירוש הפרדס שם גבי כנור שהוא התעוררות הגבורה כו', והוא מבחינת אימא עילאה, כמו שנתבאר בלקוטי הש"ס להאריז"ל על מאמר זה במסכת ברכות. ועיין מזה בזהר ויקרא (דף כג סוף עמוד א) גבי "בשעתא דאתער רוח צפון" כו' (ודף כה סוף עמוד א), ובמקדש מלך שם, וריש פרשת בהר (דף קז סוף עמוד ב) "בשעתא דאתער רוח צפון", ובפירוש הרמ"ז שם, ובפרשת לך לך (דף צב עמוד א) "סטר א דצפון אתער" כו'. ועיין בזהר פרשת במדבר (דף קכ עמוד א), גבי "ומה דאתמר צפונית, דאיהי טמירא עילאה", ועיין בזהר תרומה (דף קנד עמוד ב) על פסוק "והשלחן תתן על צלע צפון": "מאי טעמא? בגין דמתמן שירותא דחדוה" כו',

שלבים של שינויים הלוך ושוב משני הצדדים, ועל ידי כך יוכל להיווצר הקשר הבסיסי.

גם יש לומר "ומחה על כתף" על דרך קוצי דשערי, שהוא מכה על התפארת כו', כמו שנתבאר לעיל על פרשת זכור הנזכרת לעיל, ועיין בפרי עץ חיים שער התפילין פרק ח. אם מישהו מסתכל ברצועות של התפילין, הוא יכול לראות שהן בנויות בצורה יוצאת דופן, וזה דומה לענייננו. רצועות תפילין של ראש הן חלק מהתפילין, והן הולכות מאחורי הראש, נופלות על הכתף ואז פונות קדימה. התנועה הזו היא למעשה אותה התנועה שמתוארת כאן – דבר שמתחיל מלמעלה, יורד מאחור, מכה על הכתף ולאחר מכן ממשיך לרדת מקדימה. גם לענייננו וגם לעניין התפילין זהו בעצם תיאור סמלי של

לא תלוי רק ברצון שלהם, אלא גם באיזושהי תבנית פנימית שמאפשרת לאחד להשיג את מה שהשני רוצה.

בהתחלה, המשפיע איננו יכול לתת יותר מאשר אחור. כאשר למשל המורה צריך ללמד ילדים, הוא לא יכול ללמד אותם כל דבר, משום שדרגת ההשגה שלהם לא מספיקה לכך. לכן, אם הוא ילמד אותם איזה עניין פנימי – זה יהיה לחינם, משום שאין להם כל אפשרות להבין אותו. גם במגע בין אנושי אינני יכול מיד להתנפל על מישהו ולשפוך עליו את כל רחשי ליבי ככה סתם, אלא אני צריך ליצור לפני כן איזשהו יחס בינינו. לפעמים קורה שמישהו שומע לפתע איזו השתפכות נפש בלתי צפויה, והדבר היחיד שקורה מזה זה שהוא נרתע. הנקודה היא שכדי להגיע לדיבור פנימי, המצב צריך לעבור ארבעה

הים – וכך יוצא שהכינרת היא ממערב לגבול.

וזה ממש כענין הנזכר לעיל, דרוח צפונית שהיה מנשבת בכנור דדוד, שלפירוש הפרדס שם גבי כנור שהוא התעוררות הגבורה כו', והוא מבחינת אימא עילאה, שהיא בחינת בינה, וכמו שנתבאר בלקוטי הש"ס להאריז"ל על מאמר זה במסכת ברכות. גם שם זהו אותו עניין של התעוררות של השגה עליונה, שלאחר מכן פועלת בתוך נפשו של האדם. ועיין מזה בזהר ויקרא (דף כג סוף עמוד א) גבי "בשעתא דאתער רוח צפון" כו' (ודף כה סוף עמוד א), ובמקדש מלך שם, וריש פרשת בהר (דף קז סוף עמוד ב) "בשעתא דאתער רוח צפון", ובפירוש הרמ"ז שם, ובפרשת לך לך (דף צב עמוד א) "סטרא דצפון אתער" כו'. ועיין בזהר פרשת במדבר (דף קכ עמוד א), גבי "ומה דאתמר צפונית, דאיהי טמירא עילאה", ושם מדובר על הקשר שבין צפון וצפון, וכך יוצא שהרוח הצפונית היא גם רוח צפונית. ועיין בזהר תרומה (דף קנד עמוד ב) על פסוק "והשלחן תתן על צלע צפון" (שמות כו, לה): "מאי טעמא? בגין דמתמן שירותא דחדוה" כו', שמשם ההתחלה של החדווה. הנקודה היא שההליכה מכיוון צפון אל דרום, כלומר הגיאוגרפיה של כיווני האוויר, היא למעשה אותה הליכה מהגבורה אל החסד ומהיראה אל האהבה, מפני שהגבורה היא בבחינת צפון ושמאל והחסד הוא בבחינת דרום וימין. זהו בעצם עניינה של 'רוח צפון': הרוח שהולכת מן הצפון אל הדרום.

קשר בין התפילין של ראש, שהן כתר עליון, לבין המדרגות התחתונות. למעשה, כל בית ישראל מניחים תפילין באופן הזה, שהוא בעצם על פי הקבלה – למרות שיש כאלו שמתנגדים לקבלה, אך הם כלל לא מודעים לכך.

הנה על בחינה זו אמרו רבותינו ז"ל: "כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד, וכיון שהגיע חצות לילה בא רוח צפונית ונושבת בו ומנגן מאליו, מיד היה עומד ועוסק בתורה" כו' (ברכות ג:). וגם כאן גבי "וירד הגבול ומחה על כתף ים כנרת", פירש רש"י שהגבול הולך מצפון לדרום, זאת אומרת שבעצם גם כאן מדובר על הרוח הצפונית. אותו קו ש-"מחה על כתף ים כנרת" כביכול הולך לו מהפינה העליונה, מהצד הצפוני, והוא יורד כלפי מטה לדרום. באותו אופן, גם הרוח הצפונית של דוד היא למעשה רוח שבאה מלמעלה ומנשבת בכינור, ועל ידי כך הכינור מתחיל לנגן מעצמו – ומיד דוד עומד ומתחיל לעסוק בתורה. יכול לקרות לאדם שתהיה לו איזו התעוררות מלמעלה, שהוא ירגיש איזו מתיקות של מעלה, וזה יגרום לו לשבת ולעסוק בתורה – לא מפני שזו חובתו, אלא מפני שהתעורר אצלו איזה דבר – כמו הכינור המנגן מעצמו.

ויס כנרת הוא תוך לגבול במערב. ים כנרת נמצא על החלק המערבי של הגבול, והיו כמה וכמה מלחמות – גם אצלנו – בנוגע למיקומו של קו הגבול ביחס לכינרת. הגבול איננו חוצה את הים, כמו שכיום הגבול הבין-לאומי חוצה את ים המלח, אלא הוא עובר בצד המזרחי של

ועיין מה שנתבאר במקום אחר בפרשת תזריע, על ענין "ורוח צפונית אינה מסובבת" כו', יעויין שם.

בהמשך המאמר אדמו"ר הזקן חוזר לעוסק בענייני גבולי אלכסון וי"ב הגבולים, ויבואר הקשר בין העניינים.

***

ועיין מה שנתבאר במקום אחר בפרשת תזריע, על ענין "ורוח צפונית אינה מסובבת" כו' (בבא בתרא כה:), יעויין שם. כל הרוחות הן כביכול סגורות, ורוח צפונית היא פנויה במובן זה שאין נטייה של השמש לצד זה.

גיליון שבועי עם ביאורי חסידות של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל, שנודע במהלך השנים בשל פירושו לתלמוד, היה גם מורה לחסידות. סגנונו הקולח, ישיר והפשוט, מבקש לבאר את תורת החסידות העמוקה באופן נהיר ורלוונטי מתמיד. במשך כשישים שנה מסר הרב שיעור שבועי בחסידות, "חוגי חן למשנת חב"ד", אשר עסק בספרי היסוד של תורת חב"ד.

בגיליונות השבועיים מובאים ביאורים על ספרי 'תורה אור' ו-'ליקוטי תורה', שהם קבצי מאמרי חסידות מעמיקים מאת ר' שניאור זלמן מליאדי - בעל התניא ומייסד חסידות חב"ד - על פי סדר פרשות השבוע. בשיחה חיה ובחן, מבאר הרב את מושגי היסוד והשקפתה של החסידות, ומכניס את פנימיותם של המאמרים אל תוך עולמם ונפשם של הלומדים. השיעורים והגיליונות מכוונים להאיר ולעורר את השומעים לחיות התלהבות וכנות בעבודת ה'; לתפילה, התמסרות ודבקות בקב"ה.

נשמח לתרומה עבור
המשך הפצת הגיליונות!
תרומה מומלצת: 2 ₪

לקבלת גיליון
שבועי דיגיטלי

המעוניין לקבל את הגיליון בכל שבוע, מודפס או דיגיטלי, מוזמן ליצור קשר:

TalmideiHarav@gmail.com | 055-663-1275

מרכז שטיינזלץ
למד את עמי

